

اسکان غیر رسمی چالشی فرا روی توسعه پایدار شهری (محلۀ ی بی سیم شهر زنجان)

الهام رضایی^{۱*}، مهدی مقیمی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه زنجان Elhamrezaei593@yahoo.com
۲- استادیار گروه معماری دانشگاه زنجان m.moghimii@znu.ac.ir

چکیده

توسعه ی سریع شهری، در چند دهه ی معاصر از ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، محیطی و ... زندگی بشر را تحت تاثیر قرار داده است. مطرح شدن توسعه ی پایدار، به عنوان شعار اصلی هزاره ی سوم نیز ناشی از اثرات شهر ها بر گستره ی زیست کره و ابعاد مختلف زندگی انسانی است [۱]. بدون شک بحث از پایداری و توسعه ی پایدار بدون توجه به شهر ها و شهر نشینی بی معنی خواهد بود. براساس برآوردهای سازمان های بین المللی فعال در زمینه اسکان بشر، حدود یک میلیارد نفر از جمعیت جهان اکنون در زاغه ها و حاشیه های شهری یا به صورت اسکان غیر رسمی زندگی می کنند [۲] و به تعبیری شهر در هرکشوری به محل تمرکز ثروت و انباشت فقر تبدیل شده است و همین امر پیامدهای نامطلوبی را با خود به همراه داشته که در زمینه های اجتماعی و کالبدی آنها نمود پیدا می کند. شهر زنجان نیز به نحو گسترده ای با معضل ذکر شده مواجه است، در حال حاضر مناطق اسکان غیر رسمی شهر زنجان، بیسیم در شمال شرقی، صفرآباد در شمال غربی، خاندیره در جنوب و کوی فاطمیه در جنوب غربی مساحتی در حدود ۳۷۵ هکتار (۶ درصد از مساحت شهر زنجان) و همچنین جمعیتی در حدود ۷۷۹۵۲ نفر (۲۳ درصد از جمعیت شهر زنجان [۳]) را شامل می شوند و محلۀ ی بیسیم حدود ۳۷ هکتار و مساحت ۱٪ از شهر را شامل می شود [۴]؛ که مطالعات حاصل از بررسی محلۀ ی بیسیم در این پژوهش ارائه گردیده است. صرف نظر از علل شکل گیری این سکونتگاه ها در مقیاس کلان و راهکارهایی که باید در سطح کلان و ملی برای جلوگیری از شکل گیری این آسیب اندیشیده شود، در مقیاس خرد و در جهت بهبود شرایط این سکونتگاه ها گام نخست شناسایی دقیق آسیب (اسکان های غیررسمی) از ابعاد مختلف می باشد، چرا که این مناطق خصوصاً منطقه ی بیسیم در اثر فشار اقتصادی به عنوان منطقه ی اسکان غیر رسمی شکل گرفته شده است ولی در اثر فشار اجتماعی به عنوان منطقه ای رسمی در شهر شناخته شده است که در ادامه به این مبحث خواهیم پرداخت. لذا در این مقاله سعی شده است تا با مطالعه و دسته بندی شاخص های توسعه ی پایدار به آسیب شناسی توسعه در ایران، به طور اخص در شهر زنجان و با تمرکز بر محلۀ ی بیسیم شهر زنجان پرداخته و با شناسایی دقیق منطقه ی هدف (محلۀ ی بیسیم) از ابعاد مختلف، به ریشه یابی دلایل محرومیت در این مناطق پردازیم.

واژه های کلیدی: توسعه، توسعه ی پایدار شهری، محرومیت، شهر نشینی، مناطق اسکان غیر رسمی، زنجان.